

Meester Kanamori leert kinderen léven

Toshirō Kanamori is een bijzondere Japanse leraar, die bekend is geworden door de bekroonde documentaire uit 2003 'Children full of life: learning to care'. Hij is een bron van inspiratie voor leraren uit de hele wereld. Wat is zijn pedagogische visie en wat kenmerkt zijn manier van lesgeven?

Japanse kinderen groeien op in een duizelingwekkend drukke tijd en moeten van jongs af aan voldoen aan de hooggespannen verwachtingen van hun ouders. Om het maximale te bereiken worden zij in de zomervakantie en na schooltijd naar allerlei studieclubjes en bijlessen gestuurd. Ook het ministerie is sterk gefocust op presteren en dringt aan op het verhogen van de schoolvaardigheid. Zo moeten leraren bijvoorbeeld voor elke leerling per lesuur bijhouden hoever hij of zij gekomen is, met een gedetailleerde beoordeling erbij.

Kinderen lijden onder het huidige systeem, stelt Kanamori vast. 'Kinderen geven op veel manieren een SOS-sigitaal af: ze spijbelen, krijgen allergieën, willen niet eten of eten juist te veel, er is sprake van bedreiging, geweld en pesten.' De statistieken bevestigen wat Kanamori zegt: het aantal schooluitvallers is hoog, het aantal zelfdodingen schrikbarend.

Omarm het leven!

Kanamori trekt zich het lot van jongeren aan. Hij wil kinderen een sprankelende kindertijd geven en leren om vanuit hun eigen kracht te leven. Hij vindt dat school dé plek is waar kinderen moeten leren om te leven en te dromen. Hij wil kinderen ervan doordringen dat zij het leven moeten omarmen. Het kan immers

voorbij zijn voordat je het weet. Kanamori heeft dat zelf aan den lijve ervaren: als jonge vader verloor hij twee baby's en kwam bijna om bij een auto-ongeluk. 'Beide gebeurtenissen hebben grote invloed gehad op mijn onderwijsactiviteiten', zegt hij daarover.

Verbondenheid

De kern van Kanamori's aanpak is 'creëren van verbondenheid'. Hij wil dat de kinderen zich verbonden voelen met zichzelf, met elkaar en met hem als onderwijzer. Hij zet allerlei middelen in om die verbondenheid te stimuleren. Dat begint al – heel speels – op de eerste schooldag, als de leerlingen op het sportveld het zogenaamde S-spel spelen. Daarbij mogen ze duwen, trekken, elkaar op de grond gooien en tegen elkaar op lopen. Best een ruw spel, vooral bedoeld als eerste vorm van ontmoeting en letterlijke verbinding met klasgenootjes.

Maar het gaat hem uiteindelijk om de emotionele verbondenheid. Om die te bevorderen werkt Kanamori bijvoorbeeld met een klassenboek. Hierin kunnen alle kinderen (anoniem) schrijven over dingen die hen opvallen, dwars zitten of waar ze bang voor zijn. Elke lesdag start met een ochtendgesprek, waarin het klassenboek gelezen wordt en kinderen er met elkaar over kunnen praten. 'Door openlijk aan vrienden te vertellen wat ze op hun hart hebben, voelen kinderen niet alleen een band, maar krijgen ze ook kracht om op eigen benen te staan', gelooft Kanamori. Hiermee gaat hij in tegen de gangbare Japanse cultuur, waarin mensen juist erg gesloten zijn. Emoties zijn zelden onderwerp van gesprek, ook niet tussen ouders en kinderen.

Bronervaringen

Kanamori is van mening dat kinderen veel kunnen leren van het leven zelf. Hij was bijvoorbeeld de eerste leraar in Japan die in zijn klas een terminale kankerpatiënt uitnodigde om te komen vertellen over de betekenis van het leven. Dat maakte veel indruk. Ook een hoogzwangere vrouw, allerlei beroepsbeoefenaars en een man met een spierziekte bezochten zijn klas, vertelt hij in

Kanamori gaf les aan de tweetalige brugklas van Comenius.

het boek dat hij hierover schreef. En hij nam de kinderen mee naar een concert van visueel gehandicapten. Allemaal levensechte leerobjecten, zoals hij dat zelf formuleert. 'Ik doe er alles aan om in jonge kinderharten een landschap van bronervaringen achter te laten. Ervaringen die ze hun hele leven niet vergeten en die hun kracht geven. Ik breng hen met zoveel mogelijk mensen in aanraking. Ik hoop dat ze het indrukwekkende verhaal van deze mensen een plekje in hun hart zullen geven', schrijft hij.

Overigens gebeurt dat leren niet alleen in de klas. Kanamori trekt er zo vaak mogelijk op uit, want ook de buitenwereld bevat oneindig veel leermogelijkheden.

Goede opbrengsten

Zoals gezegd zijn opbrengsten in Japan minstens zo belangrijk als in Nederland. Over de prestaties van zijn eigen leerlingen is 'de bekendste meester van Japan' helder: die zijn heel erg goed. Doordat de kinderen zich prettiger voelen in de klas, zijn zij beter in staat om te leren. Het werktempo ligt dan ook hoog. Hij benadrukt dat zijn manier van werken niet botst met het behalen van hoge opbrengsten. 'Ik heb taalvaardigheid en denkvaardigheid gecultiveerd met een direct verband met leefvaardigheid. Dat leidt absoluut tot schoolvaardigheid.'

Van onderop

Voor het Japanse ministerie van Onderwijs is dat overigens geen reden om Kanamori's aanpak actief te verspreiden. In kranten, via televisie en op congressen wordt het werk van Kanamori daarentegen wél erkend. 'Dit soort bewegingen moeten van onderop gevoed worden, die kun je niet van bovenaf opleggen', zei Kanamori tijdens een ontmoeting met tientallen leraren in Driebergen.

Daarbij legt hij de bal nadrukkelijk bij leraren zelf neer. 'Als jullie allemaal, net als ik, het zaadje planten, dan groeit dat ook in Nederland uit tot iets moois.' Een prikkelende uitdaging voor iedereen die geboeid is geraakt door de film van Kanamori!

« *Taalvaardigheid en denkvaardigheid gecultiveerd met leefvaardigheid leidt tot schoolvaardigheid.* »

Kanamori op het Comenius College

Toshiro Kanamori reisde begin september door Nederland. Een zeer intensief programma viel hem ten deel, met onder andere bezoeken aan scholen, kindcentra en schoolbestuurders. Het Comenius College – vestiging Lijstersingel – had op 11 september een inspirerend middagprogramma voor deze beroemde Japanse meester georganiseerd. Hij woonde eerst een les bij van TTO-brugklasleerlingen. Daarna vond er in de aula onder leiding van rector Hans Neven een boeiend vraaggesprek plaats over zijn ideeën en aanpak. Daarbij waren ongeveer vierhonderd mensen aanwezig: docenten van Comenius, relaties uit het basisonderwijs en vervolgonderwijs, en collega's van CVO.

Filmfestival

Kanamori gaf ook de officiële aftrap voor het Comenius Onderwijs Filmfestival, dat voor de tweede maal plaatsvond. Tijdens het filmfestival van 2011 was 'Children full of life' de openingsfilm. Deze tweede editie was aan Kanamori opgedragen.

Het festival is bedoeld als inspiratiebron voor leraren, ondersteuners en leidinggevenden. De indrukwekkende onderwijsfilms en documentaires laten zien wat het onderwijs kan betekenen voor leerlingen. 'En dat is veel, heel veel!', benadrukt rector Hans Neven.

Informatie

- Toshiro Kanamori. 'Levenslessen van meester Kanamori'. Uitgever: hetkind. Driebergen 2012.
- De bekroonde documentaire 'Children full of life: learning to care': <http://hetkind.org/2011/10/27/bekroonde-documentaire-mr-kanamori-children-full-of-life/>

[Karin van Breugel]